

A Survey on the Proposal to Localize the Oral History Metadata Synchronizer (OHMS); Emphasizing the Importance of Synchronizing the Sources of the Holy Defense oral history

Fatemeh Ahmadi¹, Negar Zare²

¹ MA in Archival Studies, Al-Zahra University, Tehran, Iran

² MA in Archival Studies, Al-Zahra University, Tehran, Iran

Abstract: The Holy Defense is one of the landmarks of Iran's contemporary history. The more important the event and the more numerous narrations it has, the more important its oral history is. In addition, the Holy Defense oral history has the most frequency among the sources of oral history in Iran. Thus, paying attention to the documentation and preparation of oral history interviews and the possibility of easy access to them is of special importance for researchers in various fields of the Holy Defense and contemporary history of Iran. The Oral History Metadata Synchronizer (OHMS) is a web-based application that allows easy access to interviews according to different topics and the time they are discussed in the interviews. Introducing and proposing the localization of this application in oral history, especially the Holy Defense, is the main goal of this article. Also, this research aims to answer the following questions:

1. What are the methods of organizing and accessing oral history sources in archival organizations and centers?
2. How do experts in archival organizations and centers evaluate the management of oral history resources in terms of organization and accessibility?
3. From the point of view of experts, to what extent is the use of the oral history metadata synchronizer program effective in the management of oral history resources?

Based on the objective, the research is of an applied type and is carried out using a survey-description method. The data collection tool is a researcher-made questionnaire. Twenty professors, researchers, and experts in organizations and document centers who are active in the field of oral history production have answered this questionnaire.

Key Words: Oral History, Holy Defense, Interview, Synchronization, OHMS

نظرسنجی در خصوص پیشنهاد بومی سازی برنامه همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS)؛ با تأکید بر اهمیت

همگام‌سازی منابع تاریخ شفاهی دفاع مقدس

فاطمه احمدی^۱، نگار زارع^۲

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد مطالعات آرشیوی دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

۲- دانش آموخته کارشناسی ارشد مطالعات آرشیوی دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۵

چکیده

دفاع مقدس از بزنگاه‌های تاریخ معاصر ایران است. هرچه واقعه مهم باشد و روایت‌های متعدد و زیادی از آن وجود داشته باشد، تاریخ شفاهی آن نیز اهمیت بیشتری دارد. علاوه بر آن، تاریخ شفاهی دفاع مقدس، بیشترین فراوانی را بین منابع تاریخ شفاهی در ایران دارد؛ بنابراین، توجه به مستندسازی و تهیه مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و امکان دسترسی آسان به آنها برای پژوهشگران حوزه‌های مختلف تاریخ دفاع مقدس و معاصر ایران از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. برنامه همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS) برنامه مبتنی بر وب است که امکان دسترسی آسان به مصاحبه‌ها را با توجه به موضوعات مختلف و زمان طرح آنها در مصاحبه‌ها فراهم می‌کند. معرفی و پیشنهاد بومی‌سازی این برنامه کاربردی در تاریخ شفاهی به‌خصوص تاریخ شفاهی دفاع مقدس، هدف اصلی این مقاله است. همچنین این پژوهش در صدد پاسخ به این پرسش‌هاست:

۱. شیوه‌های سازماندهی و دسترسی به منابع تاریخ شفاهی در سازمان‌ها و مراکز آرشیوی چگونه است؟
۲. صاحب‌نظران در سازمان‌ها و مراکز آرشیوی، مدیریت منابع تاریخ شفاهی را در زمینه سازماندهی و دسترس‌پذیری چگونه ارزیابی می‌کنند؟
۳. از دیدگاه صاحب‌نظران، استفاده از برنامه همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی تا چه میزان می‌تواند در کارآمدی مدیریت منابع تاریخ شفاهی مؤثر باشد؟

پژوهش براساس هدف، از نوع کاربردی و با استفاده از روش پیمایشی - توصیفی صورت گرفته است. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساخته است که ۲۰ نفر از اساتید، پژوهشگران و کارشناسان تاریخ شفاهی در سازمان‌ها و مراکز اسنادی که در زمینه تولید تاریخ شفاهی فعالیت دارند، به آن پاسخ داده‌اند.

واژه‌های کلیدی: تاریخ شفاهی، دفاع مقدس، مصاحبه، همگام‌سازی، OHMS.

* Corresponding Author: Fatemeh Ahmadi

E-mail address: fa.ahmadi@student.alzahra.ac.ir, n.zare@student.alzahra.ac.ir

Copyright2022@ Documents and National Library of the Islamic Republic of Iran. All rights reserved

مقدمه

آنچه از «تاریخ شفاهی» به طور کلی و در سطح عموم از ذهن‌ها می‌گذرد، خاطرات ثبت شدهٔ افرادی است که دربارهٔ وقایع زندگی خود یا وقایعی سخن می‌گویند که شاهد آن بوده‌اند؛ اما از نظر تاریخ‌نگاران، تاریخ شفاهی یکی از روش‌های جدید ثبت رویدادهای تاریخی در قرن بیستم است که راهی پر فراز و نشیب را برای تثبیت جایگاه خود به عنوان یک روش آکادمیک طی کرده و به طور چشمگیری در علوم انسانی استفاده شده است (همراز و مقدم چرکاری، ۱۳۹۵: ۱۵۶)؛ البته در زمان حاضر تاریخ شفاهی علاوه بر علوم انسانی در سایر علوم نیز به عنوان یکی از ابزارهای پژوهش کاربرد دارد.

یکی از راه‌های کاربردی ترک کردن تاریخ شفاهی این است که دانش ضمنی از طریق تاریخ شفاهی به دانش صریح، تبدیل و موجب دسترسی به ابزارهای مرتبط با تصمیم‌گیری شود. اگر از این دیدگاه به تاریخ شفاهی و خروجی‌های حاصل از آن نگاه شود، متون علمی و دانش گستر بسیاری تولید می‌شوند و در زمره آثار مرجع در دسترس پژوهشگران قرار می‌گیرد (صالحی، ۱۴۰۰: ۳۵).

پذیرفتن تاریخ شفاهی به عنوان یکی از روش‌های تاریخ‌نگاری و ابزار پژوهشی موضوع جدیدی نیست. آنچه امروز دربارهٔ تاریخ شفاهی بحث‌برانگیز است، سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی است. تولید تاریخ شفاهی به انجام مصاحبه ختم نمی‌شود. تاریخ شفاهی زمانی کارآمد است که در پژوهش‌های تاریخی و پژوهش‌های کاربردی به طور مؤثر به کار گرفته شود. اگر تاریخ شفاهی یکی از انواع اسناد آرشیوی در نظر گرفته شود، ویژگی‌های خاص آن موجب می‌شود آرشیویست‌ها در این مسئله تأمل کنند که این نوع سند به روشی متمایز از سایر اسناد برای تنظیم، توصیف، اطلاع‌رسانی و دسترس‌پذیری نیاز دارد. علاوه بر این، در عصر رقمی، دانشی را نمی‌توان یافت که تأثیر گرفته از فناوری‌های جدید نباشد و توانسته باشد بدون همگام کردن خود با فناوری‌های نوین بازدهی مؤثری داشته

باشد. انقلاب رقمی (دیجیتال) زمانی وعده خود به تاریخ شفاهی را به طور کامل تحقق می‌بخشد که از فناوری‌های رقمی برای تغییر شیوه‌های سازماندهی، دسترسی، استفاده و حفظ تاریخ شفاهی به عنوان یک بسته اطلاعاتی استفاده شود (Boyd, 2012: 286). رسانه‌های جدید و شبکه گستردهٔ جهانی وب، این امکان را به وجود آورده‌اند که تاریخ شفاهی بتواند به طور صعودی، دامنهٔ تحول خود در زمینه‌های سازماندهی، اطلاع‌رسانی، امنیت و دسترسی را گسترش دهد.

امروزه پژوهشگران از طریق وب و با متصل شدن به آرشیوهای رقمی سازمان خود می‌توانند به آسانی به مصاحبه‌های تاریخ شفاهی و اطلاعاتی دربارهٔ منابع جدید حاصل از آن دست یابند؛ اما مسئله این است که اگر پژوهشگر یا کاربر در جستجوی اطلاعات خاصی از یک مصاحبه باشد چگونه می‌تواند بدون از دست دادن زمان، به اطلاعات مورد نیاز خود دست یابد. فرض کنید پژوهشگری در یک مجموعه مصاحبهٔ ۵۰ ساعته با یکی از رزمندگان دوران دفاع مقدس، در جستجوی گفتگوی خاصی از ایشان دربارهٔ یکی از عملیات‌ها باشد، پژوهشگر چگونه می‌تواند در حداقل زمان ممکن، به این بخش از مصاحبه دست یابد یا یک محقق حوزهٔ علوم پزشکی را در نظر بگیرید که برای تکمیل تحقیقات خود دربارهٔ بیمارستان‌های صحرایی هشت سال دفاع مقدس، در جستجوی مصاحبه‌هایی با پزشکان آن دوران باشد، چگونه می‌تواند به اینکه در این خصوص، مصاحبه‌های تاریخ شفاهی انجام شده است یا خیر پی ببرد. به طور کلی در مراکز اسنادی که در حوزهٔ تولید تاریخ شفاهی فعالیت دارند، بین مصاحبه‌های انجام‌شده، مصاحبه‌هایی با زمان‌های طولانی وجود دارند که به چندین ساعت می‌رسند. پژوهشگر برای یافتن اطلاعاتی که در نظر دارد از این مصاحبه به دست آورد، چگونه می‌تواند با صرف حداقل زمان، اطلاعات مدنظر خود را در این ۲۰ ساعت ثبت‌شده جستجو کند.

می‌تواند استفاده شود؛ اما با توجه به اینکه بیشترین منابع تاریخ شفاهی تولیدشده در ایران مربوط به حوزه دفاع مقدس است، ضرورت همگام‌سازی این گروه از منابع تاریخ شفاهی دیگر، بیشتر احساس می‌شود؛ از این رو، تأکید پژوهش بر اهمیت همگام‌سازی منابع تاریخ شفاهی دفاع مقدس است.

همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS)^۲

همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS) یک برنامه مبتنی بر وب^۳ است که ابتدا توسط مرکز تاریخ شفاهی لویی بی. نان^۴ کتابخانه دانشگاه کنتاکی^۵ در سال ۲۰۰۸ طراحی و ایجاد شد تا از طریق کتابخانه دیجیتال کنتاکی استفاده شود. در سال ۲۰۱۱ مرکز تاریخ شفاهی لویی بی. نان از مؤسسه خدمات موزه و کتابخانه (IMLS)^۶ کمک مالی دریافت کرد تا سیستم را به صورت منبع باز^۷ و برای استفاده رایگان ارائه کند (OHMS Website, 2021). این برنامه برای بهبود شیوه دسترسی به مصاحبه‌های تاریخ شفاهی، به صورت ارائه مصاحبه صوتی یا تصویری همراه با رونوشت یا نمایه مصاحبه و اتصال کاربر به یک لحظه خاص در مصاحبه، از طریق مرور یا جستجوی کلیدواژه‌ای طراحی شده است (Braeden, Holmes & Kroh, 2016: 134).

ترنر^۸ (۲۰۱۷) در مقاله‌ای با عنوان «ایجاد تاریخ: مطالعه موردی ایجاد دسترسی بیشتر به تاریخ شفاهی در عصر دیجیتال»، چگونگی ایجاد کتابخانه رقمی دانشکده حقوق دانشگاه ویسکانسین^۹ را بررسی کرده که با همکاری دانشگاه کنتاکی و برنامه تاریخ شفاهی دانشگاه ویسکانسین شکل گرفته است. او در این مقاله از OHMS به عنوان

بوید^۱ (۲۰۱۳) طراح برنامه همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی، در مقاله خود با عنوان «OHMS: افزایش دسترسی به تاریخ شفاهی به صورت رایگان» اشاره می‌کند از زمان استقرار یافتن آرشیوهای رقمی و شبکه‌ای، تاریخ شفاهی به عنوان منبعی برای مستندنگاری تاریخی و فرهنگی توسط پژوهشگران دانشگاهی و غیردانشگاهی توسعه یافته است. با وجود این، هنوز از آن به درستی استفاده نمی‌شود؛ زیرا تاریخ شفاهی منبع پیچیده و پرزحمتی، حتی برای استفاده در محیط آنلاین است (Boyd, 2013: 95).

او در مقاله دیگری با عنوان «دستیابی به وعده تاریخ شفاهی در عصر رقمی» می‌گوید اگر مجموعه دیجیتالی به صورت آنلاین قرار داده شود و رابط کاربری برای دسترسی به مصاحبه‌ها قابلیت استفاده نداشته باشد، مسئول مخزن ممکن است مخاطبان بالقوه این منابع آرشیوی را افزایش داده باشد؛ اما از نظر عملکرد، این نوع دسترسی بیشتر شبیه مدل دسترسی به جعبه‌های نوار و مجموعه‌ای از رونوشت‌های چاپ شده است (Boyd, 2012: 296). اولین نسخه (OHMS) پلی را بین رونوشت‌ها و مصاحبه‌های صوتی یا تصویری ایجاد کرد تا دسترسی به این مصاحبه‌ها مفیدتر شود. وقتی یک مجموعه تاریخ شفاهی رونویسی می‌شود، اگر متن قابلیت جستجو داشته باشد، به طور چشمگیری کارایی کاربران مجموعه‌های تاریخ شفاهی را افزایش می‌دهد. با این حال هنوز بیشتر بسترهای آرشیوی درون خطی از کاربران می‌خواهند برای یافتن اطلاعات مدنظر خود، گزینه مورد جستجو را به طور دستی در مصاحبه صوتی یا تصویری پیدا کنند (Boyd, 2013: 96-97).

پژوهشگران این مقاله در نظر دارند برنامه همگام‌ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی را به عنوان برنامه‌ای مفید و مؤثر در توسعه تاریخ شفاهی و به کارگیری آن، معرفی و بومی‌سازی آن را برای همگام‌سازی منابع تاریخ شفاهی در ایران پیشنهاد کنند. این برنامه برای همه منابع تاریخ شفاهی

². Oral History Metadata Synchronizer

³. Web based

⁴. Louie B. Nunn Center for Oral History

⁵. University of Kentucky Libraries

⁶. Institute of Museum and Library Services

⁷. open source

⁸. Kristopher Turner

⁹. Wisconsin University

¹. Doug Boyd

آیداهو^۹ اهدا شده بود. در این مقاله، چگونگی ایجاد زیرساخت برای ورود فراداده‌ها، سفارشی کردن رابط کاربری و ارائه یک رابط کاربری جذاب با سطح دسترسی بیشتر و افزایش نقاط دسترسی در مصاحبه‌های صوتی، با استفاده از OHMS بحث می‌شود. همچنین درباره کاربرد و چگونگی استفاده از Isotope برای طرح بندی کتابخانه به عنوان نقطه اصلی دسترسی به مجموعه، مطالبی ارائه شده است (Becker & Passehl, 2015).

بوید، فرانهایمر^{۱۰} و دیکسون^{۱۱} (۲۰۱۵) در مقاله ای با عنوان «نمایه سازی به عنوان پژوهش تاریخ شفاهی: استفاده از OHMS برای "نوشتن تاریخ" در کلاس نگارش» در یک مطالعه موردی، OHMS را به عنوان ابزار آموزشی برای افزایش تعامل دانشجویان با تاریخ شفاهی در کلاس درس بررسی می‌کنند. این مطالعه با همکاری بین مرکز تاریخ شفاهی لویی. بی. نان در دانشگاه کنتاکی و استاد دانشگاه کنتاکی در کلاس درس انجام شده است. این مطالعه، یک مدل یادگیری تجربی نوآورانه برای مشارکت دانشجویان کارشناسی در تفکر انتقادی و پژوهشی تاریخ شفاهی ارائه می‌دهد (Boyd, Fernheimer & Dixon, 2015: 352).

برنامه همگام ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی با توجه به ماهیت وجودی‌اش، امکانات و ویژگی‌هایی دارد مانند:

۱. ایجاد فراداده: (OHMS) به‌طور کلی شامل دو بخش اصلی است؛ همگام‌ساز^{۱۲} و نمایشگر^{۱۳}.

ابزاری قدرتمند یاد می‌کند که به محققان اجازه می‌دهد به سرعت بخش‌های مرتبط به یک مصاحبه تاریخ شفاهی را پیدا کنند و در زمان مورد نیاز برای مرور تمام مصاحبه صرفه‌جویی کنند. ترنر در این مقاله خاطر نشان می‌کند OHMS همچنین به آرشیویست‌ها و کتابداران اجازه می‌دهد با ایجاد فراداده‌های مهم، محتوا و پیشینه هر تاریخ شفاهی را به صورت منحصربه‌فرد فراهم کنند (Turner, 2017: 48).

بریدن^۱، هولمز^۲ و کرو^۳ (۲۰۱۶) در بخش اول مقاله خود با عنوان «فراتر از تاریخ شفاهی: استفاده از همگام ساز فراداده تاریخ شفاهی OHMS برای افزایش دسترسی به مجموعه‌های دیداری شنیداری»، مخاطب را با برنامه OHMS آشنا می‌کنند. در بخش دوم با مطالعه موردی استفاده از OHMS در دانشگاه جورجیا^۴ درباره چالش‌های دسترسی به مجموعه فیلم‌های آرشیوی خانگی و تفاوت بین مدیریت مجموعه و توصیف محتوا بحث می‌کنند. در بخش سوم، یک مطالعه موردی از دانشگاه دوک^۵ ارائه می‌دهند و دو روش مذکور را برای دوزدن برخی دشواری‌های برنامه OHMS در ایجاد توصیفی شرح می‌دهند که بتوان آن را در XML (OHMS) پیاده کرد (Braeden, Holmes & Kroh, 2016: 133).

بکر^۶ و پاسل^۷ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «اتصال مرزهای تاریخی و رقمی: افزایش دسترسی به مجموعه تاریخ شفاهی شهرستان لاته^۸ با استفاده از OHMS (همگام‌ساز فراداده تاریخ شفاهی) و Isotope»، نحوه ایجاد مجموعه تاریخ شفاهی رقمی از مجموعه مصاحبه‌های صوتی در قالب MP3 را بررسی می‌کنند که از طرف یک جامعه محلی تاریخی در سال ۱۹۷۰ به کتابخانه دانشگاه

⁹. Idaho University

¹⁰. Janice W Fernheimer

¹¹. Rachel E Dixon

¹². Synchronizer

¹³. Viewer

¹. Craig Braeden

². Callie Holmes

³. Alex Kroh

⁴. Georgia University

⁵. Duke University

⁶. Devin Becker

⁷. Erin Passehl-Stoddart

⁸. Latah

تصویر ۱: مراحل ورود فراداده‌ها در برنامه OHMS

می‌دهد.

برنامه میزبان رسانه‌های رقمی نیست. مصاحبه‌های صوتی یا تصویری در همان مخزن رقمی سازمان استفاده‌کننده از این برنامه، میزبانی می‌شوند و تنها از درون مخزن به OHMS پیوند^۵ داده می‌شوند. کاربر نهایی از طریق نمایشگر می‌تواند یک پیشینه^۶ مصاحبه را به همراه محتوای صوتی - تصویری پیوندشده در سامانه، مشاهده و در آن جستجو کند.

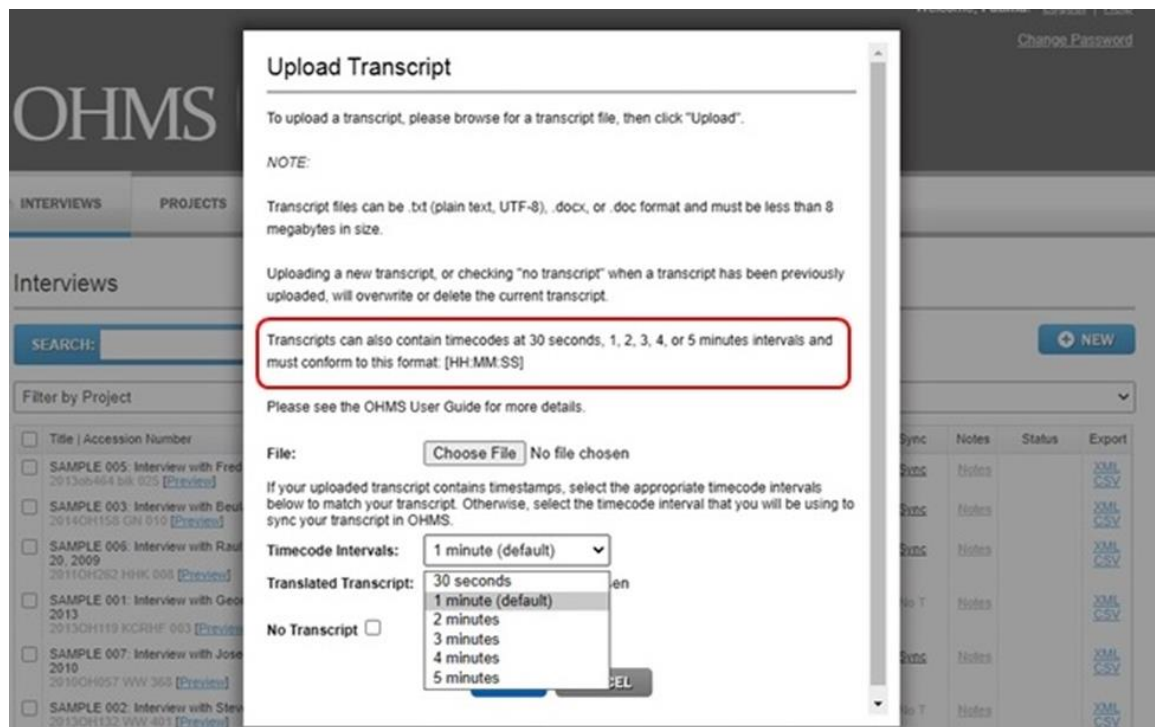
۲. رونوشت^۷: همگام‌ساز (OHMS) به آرشیویست این امکان را می‌دهد که متن رونوشت را با استفاده از رمزگذاری زمانی^۸ در فاصله‌های ۳۰ ثانیه تا ۵ دقیقه، با مصاحبه صوتی - تصویری همگام‌سازی کند. این فرایند کارآمد، یک ساعت مصاحبه را در کمتر از ۱۰ دقیقه با

برنامه کاربردی^۱ (OHMS) که در زمان حاضر به صورت منبع باز و مبتنی بر وب در وبسایت دانشگاه کنتاکی در دسترس است، همان همگام‌ساز است که مانند یک سامانه پشتیبان به آرشیویست کمک می‌کند تا مصاحبه‌ها را پردازش کند و نمایشگر OHMS همان رابط کاربری است که برای کاربر نهایی قابلیت مشاهده و دسترسی دارد. آرشیویست یا هر شخصی که کار پردازش مصاحبه‌ها را انجام می‌دهد، وارد برنامه می‌شود تا فراداده‌هایی را برای یک مصاحبه ایجاد کند. پس از آن، پرونده مصاحبه (شامل رونوشت همگام شده یا نمایه رمزگذاری زمانی شده) به صورت فایل XML^۲ یا CSV^۳ صادر می‌شود و قابلیت دریافت^۴ دارد. تصویر ۱، مراحل ورود اطلاعات فراداده‌ای توسط آرشیویست را نشان

5. Link
6. Record
7. Transcript
8. timecode

1. Application
2. Extensible Markup Language
3. Comma Separated Values
4. Download

رونوشت همگام‌سازی می‌کند. تصویر ۲، مرحله رمزگذاری زمانی رونوشت را نشان می‌دهد.

تصویر ۳: فرایند نمایه‌سازی و همگام‌سازی رونوشت مصاحبه با فایل صوتی یا تصویری در OHMS

به مدت چند ثانیه به عقب برمی‌گرداند. به این ترتیب نمایه‌سازی می‌تواند در فواصل ۱۵ ثانیه‌ای، مصاحبه را به جلو یا عقب حرکت دهد تا مَهر زمان را در محل دقیق شروع قسمت مدنظر قرار دهد.

واژگان کنترل‌شده: آرشیویست‌ها واژگان کنترل‌شده خود را در قالب یک فایل CSV در OHMS به عنوان ابزاری برای استانداردسازی توصیف می‌توانند توسعه دهند و بارگذاری کنند. این فایل می‌تواند یک واژگان کنترل‌شده محلی یا استاندارد مانند سرعنوان‌های موضوعی کتابخانه کنگره (LCSH)^۴ باشد. هنگامی که واژگان کنترل‌شده به یک مصاحبه اختصاص داده می‌شود، از آرشیویست یا نمایه‌سازی خواسته می‌شود واژگان موضوعی و کلیدواژه‌ها مطابقت داده شوند. این فرایند، استانداردسازی و یکسان‌سازی در تنظیم و توصیف تاریخ شفاهی را تقویت می‌کند. تصویر ۴، فرایند گردش کار در برنامه OHMS را به‌طور کلی نشان می‌دهد.

۳. نمایه‌سازی: زمانی که مصاحبه‌های رقمی از طریق پیوند در OHMS باز می‌شوند، نمایه‌سازی به OHMS وارد می‌شود و شروع به نمایه‌سازی می‌کند. نمایه‌سازی با انتخاب مصاحبه‌ای که می‌خواهد نمایه‌سازی کند، به صفحه جدیدی منتقل می‌شود که حاوی پخش‌کننده صوت - ویدئو و دکمه «برچسب کنید»^۱ است. نمایه‌سازی در هنگام گوش دادن به مصاحبه، لحظاتی را انتخاب می‌کند که می‌خواهد توصیف کند. با فشردن دکمه «برچسب کنید» صفحه‌ای برای نمایه‌سازی مصاحبه باز می‌شود که مدخل‌های آن عبارتند از مَهر زمان^۲، عنوان، رونویسی جزئی، کلیدواژه‌ها، موضوعات، توضیحات، پیوندها و مختصات GPS^۳. تصویر ۳، فرایند نمایه‌سازی در OHMS را نشان می‌دهد.

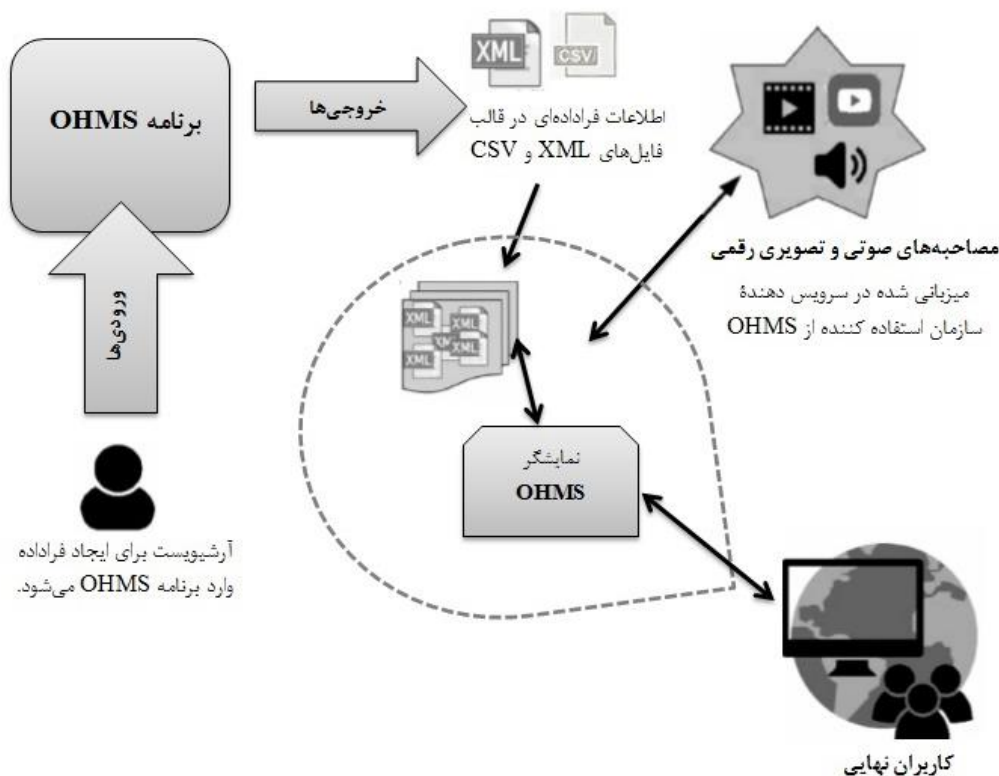
با توجه به این نکته که در فرایند نمایه‌سازی مصاحبه در حال پخش، نمایه‌سازی ممکن است چند لحظه دیرتر عمل کند، دکمه «برچسب کنید» به‌طور خودکار پخش‌کننده را

1. tag now

2. Timestamp

3. GPS coordinates

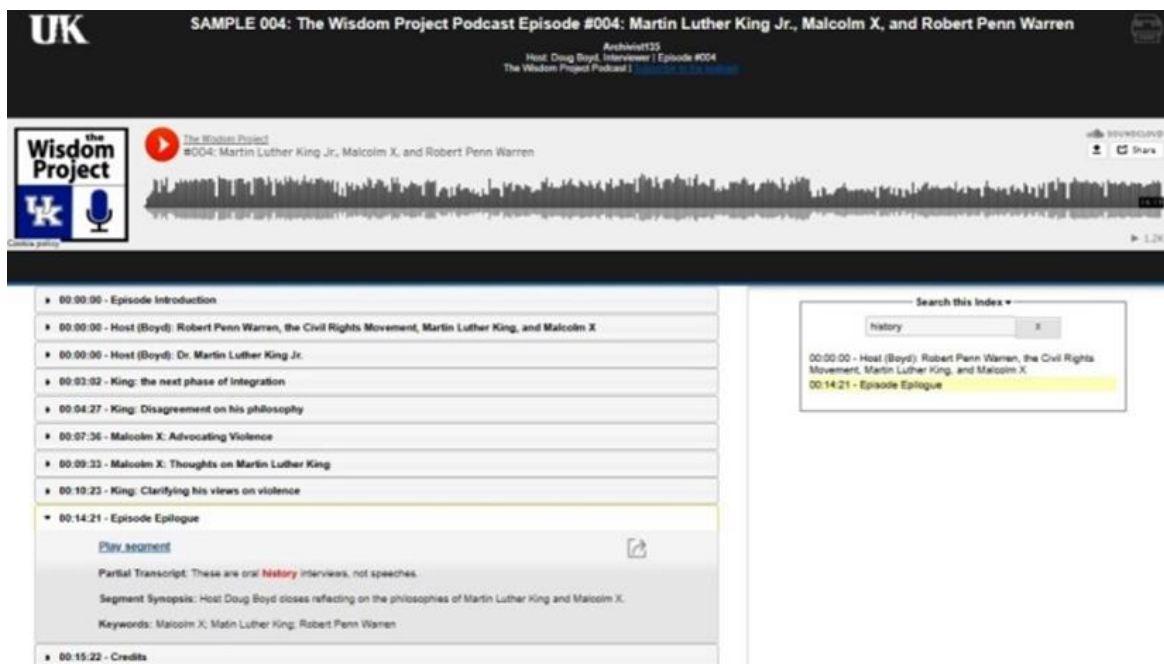
4. Library of Congress Subject Headings

تصویر ۴: فرایند گردش کار در برنامه OHMS (Braeden, Holmes & Kroh, 2016, p136)

نوار جستجو در سمت راست می‌تواند به لحظه مدنظر خود در مصاحبه دسترسی پیدا کند و همزمان رونوشت آن را نیز مطالعه کند.

تصویر ۵، نمایی از رابط کاربری یا نمایشگر (OHMS) است که یک مصاحبه صوتی با قابلیت جستجو تا سطح کلیدواژه را نشان می‌دهد. مصاحبه با رونوشت آن نمایه‌سازی و همگام‌سازی شده است. کاربر با استفاده از

تصویر ۵: نمایی از رابط کاربری یا نمایشگر OHMS

یافته‌های پژوهش با استفاده از روش آمار توصیفی در قالب ۳ جدول ارائه شده‌اند. یافته‌های هر جدول، به یکی از پرسش‌های پژوهش پاسخ می‌دهند.

پرسش ۱. شیوه‌های سازماندهی و دسترسی به منابع تاریخ شفاهی در سازمان‌ها و مراکز آرشیوی چگونه است؟

برای پاسخ به این پرسش، در پرسشنامه ۸ معیار در خصوص سازماندهی و دسترسی به منابع تاریخ در نظر گرفته شده‌اند. با توجه به میانگین و میزان پراکندگی پاسخ‌های صاحب‌نظران در این بخش، به این پرسش پاسخ داده شد. جدول ۱، یافته‌های این بخش از پرسشنامه را نشان می‌دهد.

پژوهشگران برای انجام این پژوهش، پرسشنامه‌ای با توجه به چارچوب نظری پژوهش طراحی کردند و پس از بررسی روایی آن، سه نفر از اساتید تاریخ شفاهی، مطالعات آرشیوی و علوم کتابداری، پرسشنامه را اصلاح و بین جامعه پژوهش توزیع کردند. جامعه آماری پژوهش را ۲۰ نفر از اساتید، پژوهشگران و کارشناسان تاریخ شفاهی در سازمان‌های آرشیوی و مراکز اسنادی تشکیل دادند که تاریخ شفاهی تولید می‌کنند. پس از شناسایی افراد صاحب‌نظر در حوزه تاریخ شفاهی، به خصوص تاریخ شفاهی دفاع مقدس، با جستجو در وب و شبکه‌های اجتماعی، پرسشنامه با پست الکترونیکی و پیام‌رسان‌های «WhatsApp» و «Telegram» بین ۳۵ نفر توزیع شد که ۲۰ نفر از صاحب‌نظران در پاسخ به پرسشنامه با پژوهشگران همکاری کردند.

جدول ۱: شیوه‌های سازماندهی و دسترسی به منابع تاریخ شفاهی در سازمان‌ها و مراکز آرشیوی

بدون پاسخ	انحراف معیار	میانگین ارزش	درصد فراوانی				فراوانی				معیار	رتبه		
			بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بسیار کم	کم	متوسط			زیاد	بسیار زیاد
-	۱	۴	۰٪	۵٪	۲۰٪	۴۰٪	۳۵٪	۱	۰	۴	۸	۷	میزان رونویسی جزئی مصاحبه‌ها	۱
۱	۰/۸۰	۳/۶	۰٪	۱۰/۵٪	۲۶/۳٪	۵۲/۶٪	۱۰/۵٪	۰	۲	۵	۱۰	۲	میزان مطابقت کاربرگه‌های تنظیم و توصیف تاریخ شفاهی با استانداردهای فراداده‌ای	۲
-	۰/۸۸	۳/۲۵	۰٪	۱۰٪	۴۵٪	۳۵٪	۵٪	۱	۲	۹	۷	۱	میزان تنظیم و توصیف تصاویر و سایر اسناد ضمیمه‌ای مصاحبه‌ها	۳

۴	میزان نمایه سازی رونوشت‌ها	۵	۶	۶	۰	۳	۲۵٪	۳۰٪	۳۰٪	۱۵٪	۰٪	۳/۶۵	۱	-
۵	میزان کارآمد بودن سامانه‌های مدیریت اطلاعات سازمان‌ها در سازمان‌دهی و تنظیم و توصیف منابع تاریخ شفاهی	۲	۴	۸	۱	۵	۱۰٪	۲۰٪	۴۰٪	۲۵٪	۵٪	۳/۰۵	۱	-
۶	سطح دستیابی به اطلاعات مصاحبه‌های تاریخ شفاهی با جستجو در وب	۱	۳	۸	۳	۴	۵/۳٪	۱۵/۸٪	۴۲/۱٪	۲۱/۱٪	۱۵/۸٪	۲/۷۳	۱	۱
۷	امکان دسترسی به نسخه متنی مصاحبه (فایل PDF) از طریق وب	۰	۰	۵	۱۰	۵	۰٪	۰٪	۲۵٪	۲۵٪	۵۰٪	۱/۷۵	۰/۸۳	-
۸	امکان دسترسی به مصاحبه (فایل صوتی یا تصویری) از طریق وب	۰	۱	۰	۱۵	۴	۰٪	۵٪	۰٪	۲۰٪	۷۵٪	۱/۳۵	۰/۷۲	-

نتایج این بخش نشان می‌دهند معیار «میزان رونویسی جزئی مصاحبه‌ها» با میانگین ۴ و میزان پراکندگی در پاسخ

توصیف منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۰۵ و پراکندگی بیشترین میانگین ارزش را دارند.

معیار «امکان دسترسی به مصاحبه‌ها از طریق وب» با میانگین ۱/۳۵ و میزان پراکندگی ۰/۷۲ کمترین میانگین ارزش را دارد. پس از آن، به ترتیب «میزان نمایه‌سازی رونوشت‌ها» با میانگین ۳/۶۵ و میزان پراکندگی ۱، «میزان مطابقت کاربرگه‌های تنظیم و توصیف تاریخ شفاهی با استانداردهای فراداده‌ای» با میانگین ۳/۶ و پراکندگی ۰/۸۰، «میزان تنظیم و توصیف تصاویر و سایر اسناد ضمیمه‌ای مصاحبه‌ها» با میانگین ۳/۲۵ و پراکندگی ۰/۸۸ و «میزان کارایی سامانه‌های مدیریت اطلاعات سازمان‌ها در تنظیم و

۱، بیشترین میانگین ارزش را نسبت به سایر معیارها دارد. پس از آن، به ترتیب «میزان نمایه‌سازی رونوشت‌ها» با میانگین ۳/۶۵ و میزان پراکندگی ۱، «میزان مطابقت کاربرگه‌های تنظیم و توصیف تاریخ شفاهی با استانداردهای فراداده‌ای» با میانگین ۳/۶ و پراکندگی ۰/۸۰، «میزان تنظیم و توصیف تصاویر و سایر اسناد ضمیمه‌ای مصاحبه‌ها» با میانگین ۳/۲۵ و پراکندگی ۰/۸۸ و «میزان کارایی سامانه‌های مدیریت اطلاعات سازمان‌ها در تنظیم و

۲. صاحب نظران، سازمان‌ها و مراکز آرشویی،

مدیریت منابع تاریخ شفاهی را در زمینه سازماندهی و دسترس پذیری چگونه ارزیابی می‌کنند؟
برای پاسخ به این پرسش، ۷ معیار در خصوص

مدیریت منابع تاریخ شفاهی در سازمان‌ها و مراکز آرشیوی در نظر گرفته شده‌اند. جدول ۲، یافته‌های این بخش از پرسشنامه را نشان می‌دهد.

جدول ۲: ارزیابی مدیریت منابع تاریخ شفاهی در سازمان‌ها و مراکز آرشیوی از دیدگاه صاحب‌نظران

ردیف	معیار	فراوانی					درصد فراوانی					میانگین ارزش	آماره معیار	بازن پاسخ
		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد			
۱	یکپارچگی در سازمان‌دهی اطلاعات منابع تاریخ شفاهی	۴	۳	۵	۴	۴	٪۲۰	٪۲۰	٪۲۵	٪۱۵	٪۲۰	۳/۰۵	۱/۳۹	-
۲	سهولت دستیابی به اطلاعات تاریخ شفاهی	۲	۵	۴	۷	۲	٪۱۰	٪۳۵	٪۲۰	٪۲۵	٪۱۰	۳/۱	۱/۱۷	-
۳	سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی	۲	۵	۶	۴	۲	٪۱۵	٪۲۰	٪۳۰	٪۲۵	٪۱۰	۳/۰۵	۱/۲۰	-
۴	هزینه صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی	۳	۵	۳	۷	۳	٪۵/۳	٪۳۶/۸	٪۱۵/۸	٪۲۶/۳	٪۱۵/۸	۲/۹	۱/۲۰	۱
۵	زمان صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی	۰	۵	۴	۹	۰	٪۱۰	٪۴۵	٪۲۰	٪۲۵	٪۰	۳/۴	۰/۹۷	-
۶	بهره‌وری از منابع تاریخ شفاهی تولید شده در انتشارات سازمان	۱	۶	۸	۴	۱	٪۵	٪۲۰	٪۴۰	٪۳۰	٪۵	۲/۹	۰/۹۴	-
۷	سطح حفاظت و امنیت مصاحبه‌های تاریخ شفاهی	۱	۰	۶	۸	۱	٪۲۵	٪۴۰	٪۳۰	٪۰	٪۵	۳/۸	۰/۹۸	-

نتایج این بخش نشان می‌دهند معیار «حفاظت و امنیت مصاحبه‌های تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۸ و میزان پراکندگی ۰/۹۸، بیشترین میانگین ارزش را دارد. پس از آن، به ترتیب معیارهای «زمان صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۴ و پراکندگی ۰/۹۶، «سهولت دستیابی به اطلاعات تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۱ و پراکندگی ۱/۱۷، «سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۰۵ و پراکندگی ۱/۲۰ و «یکپارچگی در سازمان‌دهی اطلاعات منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۰۵ و پراکندگی ۱/۳۹ بیشترین میانگین ارزش را دارند.

معیارهای «بهره‌وری از منابع تاریخ شفاهی تولید شده در انتشارات سازمان» با میانگین ارزش ۲/۹ و میزان پراکندگی ۰/۹۴ و «هزینه صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۲/۹ و پراکندگی ۱/۲۰ کمترین میانگین ارزش را دارند.

پرسش ۳. از دیدگاه صاحب‌نظران، استفاده از برنامه همگام ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS) تا چه میزان می‌تواند در کارآمدی مدیریت منابع تاریخ شفاهی مؤثر باشد؟

شفاهی در نظر گرفته شده‌اند. جدول ۳، یافته‌های این بخش از پرسشنامه را نشان می‌دهد.

برای پاسخ به این پرسش، ۱۱ معیار برای نظرسنجی درباره میزان اثربخشی وجود برنامه‌ای مانند همگام ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS) بر مدیریت منابع تاریخ

جدول ۳: نظرسنجی در خصوص میزان اثربخشی برنامه همگام ساز فراداده‌ای تاریخ شفاهی (OHMS)

ردیف	معیار	فراوانی					درصد فراوانی					بدون پاسخ
		بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	
۱	یکپارچگی در شیوه سازماندهی اطلاعات منابع تاریخ شفاهی بین سازمان‌های تولید تاریخ شفاهی	۶	۷	۲	۳	۲	۳۰٪	۳۵٪	۱۰٪	۱۵٪	۱۰٪	۱/۳۱
۲	سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی و صرفه‌جویی در وقت پژوهشگران	۷	۹	۱	۱	۲	۳۵٪	۴۵٪	۱۰٪	۵٪	۵٪	۱/۲۲
۳	ارتقای کیفیت تولید تاریخ شفاهی	۷	۶	۴	۳	۰	۳۵٪	۳۰٪	۲۰٪	۱۵٪	۰٪	۱
۴	افزایش بهره‌وری از منابع تاریخ شفاهی تولید شده	۶	۹	۴	۱	۰	۳۰٪	۴۵٪	۲۰٪	۵٪	۰٪	۰/۹۷
۵	میزان سادگی کار با برنامه پیشنهادی برای بازیابی اطلاعات	۴	۶	۴	۴	۰	۲۲/۲٪	۳۳/۳٪	۲۲/۲٪	۲۲/۲٪	۰٪	۱
۶	سهولت آموزش کار با برنامه پیشنهادی برای کارمندان سازمان	۳	۹	۳	۲	۱	۱۶/۷٪	۵۰٪	۱۶/۷٪	۱۱/۸٪	۵/۶٪	۱
۷	سهولت آموزش کار با برنامه پیشنهادی برای کاربران	۳	۸	۴	۱	۲	۱۶/۷٪	۴۴/۴٪	۲۲/۲٪	۵/۶٪	۱۱/۸٪	۲
۸	هزینه صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی	۲	۴	۷	۴	۰	۱۱/۸٪	۲۳/۵٪	۴۱/۲٪	۲۳/۵٪	۰٪	۳
۹	زمان صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی	۳	۸	۵	۲	۰	۱۶/۷٪	۴۴/۴٪	۲۷/۸٪	۱۱/۸٪	۰٪	۲

اثربخشی را خواهد داشت. پس از آن، به ترتیب بر معیارهای «افزایش میزان رضایت پژوهشگران برای استفاده از منابع تاریخ شفاهی» و «زمان صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» تأثیرگذار خواهد بود. معیار «هزینه صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» با کمترین میانگین ارزش ۳/۲ و کمترین میزان پراکندگی ۰/۹۴ نشان می دهد از دیدگاه صاحب نظران بومی سازی این برنامه، هزینه بالایی خواهد داشت.

از نظر پژوهشگران این پژوهش، به نظر می رسد چنانچه در خصوص کاهش هزینه ها و تأمین امنیت و حفاظت مصاحبه ها بتوان تدابیری در نظر گرفت، بومی سازی این برنامه در چشم انداز طولانی می تواند به بهبودی مدیریت منابع تاریخ شفاهی کمک شایانی کند. بدون تردید، از لحاظ اقتصادی و فنی بومی سازی و اجرای این برنامه در شروع، به صرف هزینه های هنگفتی نیاز خواهد داشت؛ اما در دراز مدت، موجب کاهش چشم گیر هزینه ها خواهد شد. در این راستا می توان از دانش فنی شرکت هایی استفاده کرد که در زمینه طراحی و تولید برنامه های مدیریت منابع، به ویژه منابع آرشیوی فعالیت دارند. شرکت هایی نظیر پارس آذرخش، پاسارگاد و رسا که در زمینه مدیریت سایر منابع آرشیوی تجربه دارند، می توانند مشاوران خوبی برای اجرای این طرح باشند. همچنین درباره تأمین امنیت مصاحبه ها از لحاظ فضای تولید و تبادل اطلاعات (امنیت سایبری) می توان از روش هایی مانند به کارگیری شبکه های داخلی با مالکیت سازمانی و استفاده از خطوط اینترنت استفاده کرد. در این زمینه می توان از دانش فنی شرکت های دانش بنیان هوش مصنوعی مانند مرکز تحقیقات هوش مصنوعی پارت بهره برد. پیشنهاد می شود آرشیو ملی ایران، به عنوان اصلی ترین نهاد آرشیوی در ایران، طرحی برای امکان سنجی بومی سازی و راه اندازی برنامه همگام ساز تاریخ شفاهی در ایران ارائه دهد تا میزان مشارکت و همکاری سازمان ها و مراکز آرشیوی را در این زمینه بسنجد.

معیارها به ویژه سهولت دسترس پذیری برای پژوهشگران در نظر گرفته شده باشد. معیار «زمان صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۴ و پراکندگی ۰/۹۶ نشان می دهد زمان زیادی برای مدیریت این منابع صرف می شود. این مسئله، ضرورت وجود یک برنامه مدیریت منابع تاریخ شفاهی مانند برنامه OHMS را برای کمک به مدیریت زمان یادآوری می کند.

معیار «بهره وری از منابع تاریخ شفاهی تولید شده در انتشارات سازمان» با کمترین میانگین ارزش ۲/۹ و کمترین میزان پراکندگی ۰/۹۴ به این مسئله اشاره می کند که درگیر شدن سازمان ها و مراکز آرشیوی با جنبه های مختلف مدیریت منابع تاریخ شفاهی، ممکن است موجب نادیده گرفتن هدف نهایی از تولید تاریخ شفاهی، یعنی بازدهی اثربخش این منابع شود. معیارهای «یکپارچگی در سازمان دهی اطلاعات منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۰۵ و پراکندگی ۱/۳۹، «سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۳/۰۵ و پراکندگی ۱/۲۰ و «هزینه صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» با میانگین ۲/۹ و پراکندگی ۱/۲۰، بیشترین میزان پراکندگی در پاسخ ها را داشتند؛ اما با توجه به اینکه بیشترین فراوانی پاسخ ها در دو معیار اول، گزینه پاسخ (متوسط) بود، تحلیل این است که مدیریت منابع تاریخ شفاهی سازمان ها و مراکز آرشیوی در این زمینه در سطح متوسطی قرار دارند. در معیار «هزینه صرف شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی» نیز فراوانی بیشترین پاسخ ها در گزینه «زیاد» قرار گرفته که بیان کننده هزینه بر بودن شیوه های اتخاذ شده برای مدیریت منابع تاریخ شفاهی در سازمان ها و مراکز آرشیوی است.

در یافته های بخش سوم، در خصوص میزان اثربخشی برنامه همگام ساز فراداده ای تاریخ شفاهی (OHMS) بر مدیریت منابع تاریخ شفاهی، از دیدگاه صاحب نظران، برنامه OHMS بر «سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی» با بیشترین میانگین ارزش ۴ و میزان پراکندگی ۱/۲۲ و «افزایش بهره وری از منابع تاریخ شفاهی تولید شده» با میانگین ۳/۹۵ و کمترین میزان پراکندگی ۰/۹۷ بیشترین

نتیجه

ب. مقاله‌های لاتین

- Becker, Devin & Passehl-Stoddart, Erin (2015). Connecting Historical and Digital Frontiers: Enhancing Access to the Latah County Oral History Collection Utilizing OHMS (Oral History Metadata Synchronizer) and Isotope. *code4lib Journal* (29).
- Boyd, Doug. (2012). Achieving the Promise of Oral History in a Digital Age. *Oxford Handbook of Oral History*, ed. Donald A. Ritchie, 285-302.
- Boyd, Doug. (2013). OHMS: Enhancing Access to Oral History for Free. *Oral History Review*, 40 (1): 95-106.
- Boyd, Douglas, Fernheimer, Janice W & Dixon, Rachel E (2015). Indexing as Engaging Oral History Research: Using OHMS to "Compose History" in the Writing Classroom. *Oral History Review*, 42 (2): 352-367.
- Braeden, Craig, Holmes, Callie & Kroh, Alex (2016). Beyond oral history: Using the Oral History Metadata Synchronizer to enhance access to audiovisual collections. *Journal of Digital Media Management*, 5 (2): 133-150.
- Turner, Kristopher (2017) Creating history: a case study in making oral histories more accessible in the digital age. *Digital Library Perspectives*, 33 (1): 48-62.

ج. منبع اینترنتی

- OHMS Website (2021, 5 September), *Oral History Metadata Synchronizer enhances access for free*.

یافته‌ها نشان می‌دهند از دیدگاه صاحب‌نظران، برنامه (OHMS) بر روی «سهولت دسترسی به منابع تاریخ شفاهی» با بیشترین میانگین ارزش ۴ و میزان پراکندگی ۱/۲۲ و «افزایش بهره‌وری از منابع تاریخ شفاهی تولید شده» با میانگین ۳/۹۵ و کمترین میزان پراکندگی ۰/۹۷، بیشترین اثربخشی را خواهد داشت. پس از آن به ترتیب، بر معیارهای «افزایش میزان رضایت پژوهشگران جهت استفاده از منابع تاریخ شفاهی» و «زمان صرف شده جهت مدیریت منابع تاریخ شفاهی» تأثیرگذار خواهد بود. معیار «هزینه صرف شده جهت مدیریت منابع تاریخ شفاهی» با کمترین میانگین ارزش ۳/۲ و کمترین میزان پراکندگی ۰/۹۴، نشان می‌دهد که از دیدگاه صاحب‌نظران بومی‌سازی این برنامه، هزینه بالایی خواهد داشت. به نظر پژوهشگران، چنانچه بتوان در خصوص کاهش هزینه‌ها و تأمین امنیت و حفاظت مصاحبه‌ها تدابیری در نظر گرفت، بومی‌سازی این برنامه در چشم‌انداز طولانی، می‌تواند به بهبودی مدیریت منابع تاریخ شفاهی کمک شایانی نماید. بدون تردید، از لحاظ اقتصادی و فنی بومی‌سازی و اجرای این برنامه در شروع، نیاز به صرف هزینه‌های هنگفتی خواهد داشت. اما در دراز مدت، موجب کاهش چشم‌گیر هزینه‌ها خواهد شد. در این راستا می‌توان از دانش فنی شرکت‌هایی که در زمینه طراحی و تولید برنامه‌های مدیریت منابع، به ویژه منابع آرشیوی فعالیت دارند، استفاده نمود.

منابع

الف. مقاله‌های فارسی

- صالحی، پیمان (۱۴۰۰)، «تاریخ شفاهی، مقدمه‌ای بر مدیریت دانش»، *دوفصلنامه پژوهش‌های تاریخ شفاهی*، ش ۱۳ (۱)، صص ۲۳-۳۶.
- همراز، ویدا و مقدم چرکاری، سیاوش (۱۳۹۴)، «بازشناسی مبانی مشترک نظری و ساختاری رسانه‌های شنیداری و تاریخ شفاهی». *دوفصلنامه تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نگاری دانشگاه الزهرا* (س)، ش ۲۵ (۱۶)، صص ۱۵۵-۱۷۱.